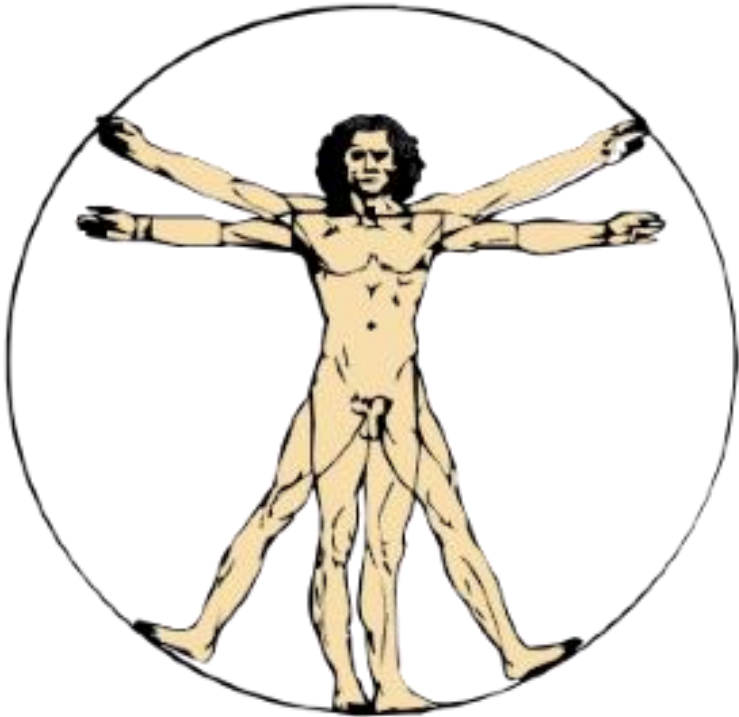

Da Vinci College

School voor havo, vwo, tweetalig onderwijs en technasium

HAVO

Informatiebrochure

profielkeuze

Klas 3 havo

Inhoudsopgave

Inleiding	4
<i>Profielen.....</i>	<i>5</i>
<i>Nieuwe vakken.....</i>	<i>6</i>
<i>Studielast (SLU).....</i>	<i>7</i>
<i>Bovenbouw .....</i>	<i>8</i>
<i>Doorstroming naar het hbo.....</i>	<i>9</i>
<i>Examendossier.....</i>	<i>10</i>
<i>Profielwerkstuk (PWS).....</i>	<i>11</i>
Wanneer ben je geslaagd?	11
Overstap naar het vwo	13
Overzicht profielkeuze havo	14
<i>Gemeenschappelijk deel.....</i>	<i>14</i>
<i>Profieldeel.....</i>	<i>14</i>
<i>Vrije deel.....</i>	<i>14</i>
<i>Wiskunde B* .....</i>	<i>15</i>
<i>Keuzes in het vrije deel .....</i>	<i>15</i>

Onderzoek & Onderwerp (O&O)**	16
Regulier Engels of Business English***	17
Procedure bij toekenning van het tweede vak in het vrije deel.....	20
Belangrijke data richting profielkeuze 2023/2024	21
Welke opleidingen en beroepen passen het best bij een bepaald profiel? ..	22
<i>Profiel Cultuur en Maatschappij.....</i>	<i>22</i>
<i>Profiel Economie en Maatschappij.....</i>	<i>24</i>
<i>Profiel Natuur en Gezondheid .....</i>	<i>25</i>
<i>Profiel Natuur en Techniek .....</i>	<i>26</i>
Van havo naar hoger beroepsonderwijs	28

Inleiding

In deze brochure vind je informatie over de manier waarop het onderwijs in de bovenbouw van het havo op het Da Vinci College is geregeld.

De bovenbouw = klas 4 en 5 havo.

Na de onderbouw verandert er het een ander voor jou:

1. Je kiest een profiel in klas 3, dat is een aantal bij elkaar behorende vakken. De overheid heeft hiervoor strakke richtlijnen gegeven.

2. Zelfstandigheid.

In de bovenbouw wordt er van je verwacht dat je zelf meer initiatief neemt in het maken van opdrachten, tijdens het samenwerken en contact met je mentor/docent. Deze zelfstandigheid bij leren en organiseren zorgt ervoor dat je straks goed bent voorbereid op een hbo of wo opleiding.

Profielen

Een profiel is een samenhangend onderwijsprogramma dat voorbereid is op een groep van verwante opleidingen in het hoger onderwijs.

Ik kan kiezen uit vier profielen:

- Cultuur en Maatschappij
- Economie en Maatschappij
- Natuur en Gezondheid
- Natuur en Techniek

Elk profiel bestaat uit:

- een gemeenschappelijk deel, dat voor alle profielen gelijk is;
- een profieldeel, met daarin een aantal profielkeuzevakken;
- een vrij deel waarin 1 of 2 keuze examenvakken en het profielwerkstuk.

De brede vorming in het gemeenschappelijk deel neemt bijna de helft van de tijd in beslag, het profieldeel ruim een derde. In het vrije deel, dat de rest van de studietijd omvat, kan het gekozen profiel worden aangevuld met vakken uit andere profielen of met andere keuzevakken. Verder worden uren uit de vrije ruimte besteed aan mentorlessen, executieve functies en de oriëntatie op het vervolgonderwijs.

Nieuwe vakken

Bij de profielkeuze voor de bovenbouw kun je naast de vakken uit klas 3 ook kiezen voor een aantal vakken die nieuw zijn en je in de onderbouw dus niet hebt gehad.

In het gemeenschappelijke deel:

- Maatschappijleer (maat)
- Culturele en Kunstzinnige Vorming (ckv)

In het profieldeel of vrije deel

- Bedrijfseconomie (beco)
- Informatica (in)
- Maatschappijwetenschappen (maw)

In het vrije deel:

- Bewegen, Sport en Maatschappij (bsm)

Studielast (SLU)

In de bovenbouw wordt niet langer in uren gerekend. De tijd die voor een vak beschikbaar is, wordt uitgedrukt in studielast. De studielastbenadering gaat uit van de tijd die de gemiddelde leerling nodig heeft om zich een bepaalde hoeveelheid stof eigen te maken, zowel op school als thuis. De studielast omvat alles, ook werkstukken schrijven, boeken lezen, werken in de computerlokaal, excursies en het huiswerk.

De programmering van de bovenbouw is gebaseerd op een eenvoudig uitgangspunt. Een schooljaar bestaat voor jou uit (circa) veertig werkweken van veertig uur, dat betekent dat per jaar 1600 uur beschikbaar is. De bovenbouw van het havo omvat twee jaar, dat betekent een studielast van 3200 uur. De bovenbouw van het vwo is een jaar langer, dat brengt het totaal op 4800 uur. In de wet is een ondergrens voor de inspanning van de school vastgelegd. Dit houdt in dat de school een onderwijsprogramma moet aanbieden van zo'n 1000 uren per leerjaar; in het laatste leerjaar zijn dat er 700. Het gaat dan om onderwijsactiviteiten waarin sprake is van directe begeleiding in of buiten de school door leraren of anderen, zoals een stagebegeleider of technische onderwijsassistenten. Voorbeelden van contacturen zijn instructielessen, toetsen, excursies, sportdagen, stages en werken in een computerlokaal.

Bovenbouw

Een ander aspect van de bovenbouw is dat er een groter beroep wordt gedaan op zelfstandigheid en autonomie. De leraar organiseert het onderwijsproces en begeleidt jou, als leerling, in dat proces. Je doet kennis op van de vakken die je hebt gekozen. Daarnaast vraagt de maatschappij om mensen die breed en algemeen gevormd zijn en die in staat zijn hun kennis, inzicht en vaardigheden effectief aan te wenden in uiteenlopende situaties. Om mensen die over sociale vaardigheden beschikken, die kunnen onderhandelen en samenwerken.

De pedagogisch-didactische aanpak is gericht op het ontwikkelen van deze kwaliteiten bij leerlingen. Gevarieerde werkvormen die stimuleren dat leerlingen actief en zelfstandig leren, toepassingsgericht leren, samenwerkend leren en “leren leren”.

In de mentorlessen wordt aandacht besteed aan hoe je leert, hoe je met elkaar omgaat en hoe je gaat kiezen voor een vervolgopleiding. Wij, maar ook jijzelf, kijken naar je leerstijl, naar planning en toets voorbereiding. En tijdens het LOB (= loopbaan oriëntatie en begeleiding) gedeelte krijg je een brede blik op de mogelijkheden, zowel die van jezelf als van de wereld om je heen.

Doorstroming naar het hbo

De aansluiting van het voortgezet onderwijs op het vervolgonderwijs verloopt niet altijd even goed en kan verbeterd worden. Veel studenten haken in het eerste jaar af. Dit komt vooral doordat ze over onvoldoende vaardigheden beschikken zoals plannen, organiseren en zelfstandig activiteiten uitvoeren. Daarom krijg je bij alle vakken in de tweede fase met vaardigheden te maken: omgaan met informatie, onderzoeken, ontwerpen, problemen oplossen, argumenteren, schrijven, spreken, presenteren en samenwerken.

Het is heel belangrijk dat je weet wat de studierichting in het hoger onderwijs die je wilt gaan kiezen, inhoudt. Daarom besteed je een stuk van hun vrije deel aan LOB, “loopbaan-oriëntatie en begeleiding”, zodat je een goed en realistisch beeld krijgt van studeren en een studie in het hoger onderwijs.

Voor iedere studierichting in het hoger onderwijs is er straks minimaal één profiel dat zonder verdere eisen toelating biedt. Zo is aan het havo-profiel economie en maatschappij bijvoorbeeld het recht gekoppeld in te stromen in diverse hbo-opleidingen in de sectoren economie en communicatie. Aan een leerling met een ander profiel kunnen nadere eisen gesteld worden aan het vakkenpakket, met andere woorden: er moeten dan bepaalde vakken in het vrije deel zijn gekozen. De instroomrechten worden gepubliceerd in een ministeriële regeling. Een samenvatting hiervan vind je aan het eind van deze brochure.

Examendossier

Het examen valt uiteen in een landelijk deel (centraal examen) en een deel dat door de school wordt georganiseerd (het schoolexamen). Voor sommige vakken is er alleen een schoolexamen. De eisen voor het schoolexamen zijn vastgelegd in de examenprogramma's. Ze omvatten alle onderdelen waaruit het examendossier voor een vak bestaat.

De school hoeft niet alle onderdelen van het schoolexamen in het laatste schooljaar te stoppen. Sommige vakken kunnen zelfs al aan het eind van het vierde jaar worden afgesloten met een schoolexamen. Het centraal examen blijft in het laatste jaar.

De toetsvormen in het schoolexamen zijn:

- Dossiertoetsen (DT);
- Mondelingen- /luistertoetsen
- Praktische opdrachten (PO)
- Profielwerkstuk (PWS)

In de voorexamenklassen heeft elk vak minimaal 1 dossiertoets.

Het cijfer voor een schoolexamen wordt bepaald door onderdelen die met open of gesloten vragen worden getoetst en door praktische opdrachten. Het centraal examen en het schoolexamen bepalen ieder voor de helft het eindcijfer voor een vak.

Profielwerkstuk (PWS)

Het profielwerkstuk (studielast 80 uur) is een uitgebreide praktische opdracht waarbij één of meer vakken uit het profieldeel zijn betrokken. Je kunt zo, meestal aan het begin van de examenklas laten zien wat je aan kennis en vaardigheden in huis hebt. Je krijgt er een cijfer voor, dat meetelt in het combinatiecijfer, samen met de vakken Maatschappijleer (maat) en Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV).

Wanneer ben je geslaagd?

Ik ben geslaagd als:

- Ik gemiddeld een voldoende heb voor het Centraal Schriftelijk Examen; dat gemiddelde mag dus niet lager zijn dan een 5.5.

En als:

- Alle eindcijfers (= het gemiddelde van schoolexamen en CSE per vak) 6 of hoger zijn,
- Ik één 5 als eindcijfer heb behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger,
- Ik één 4, of twee keer 5 of één 5 en één 4 heb behaald, als eindcijfers en voor de overige vakken een 6 of hoger, waarbij het gemiddelde tenminste 6.0 is.

- Kernvakkenregeling; Je mag ten hoogste één 5 als eindcijfer scoren voor de kernvakken Nederlands, Engels, Wiskunde.
- De cijfers voor de vakken Maatschappijleer en Culturele en Kunstzinnige Vorming maken samen met het profielwerkstuk deel uit van het combinatiecijfer. De eindcijfers van deze drie onderdelen moeten minimaal een 4 zijn. Het gemiddelde van de drie afgeronde cijfers telt als combinatiecijfer mee als één cijfer in de zak/slaagbepaling.
- Het vak Lichamelijke Opvoeding moet “voldoende” zijn afgerond.

De overgangsnormen naar 4 havo en 5 havo zijn afgeleid van de zak/slaagbepaling. Deze overgangsnormering zijn te vinden op de schoolwebsite:
www.mijn.psg.nl *Inloggen met je schoolaccount (office 365)*

Overstap naar het vwo

Een leerling die na 5 havo naar 5 vwo wil overstappen moet voldoen aan de onderstaande toelatingseisen:

De leerling moet 2 vakken in de vrije ruimte hebben op de 5 havo-eindlijst. Als een leerling geen 2 vakken in de vrije ruimte heeft moet een nieuw vak opgenomen worden in het vakkenpakket. Voor dit nieuwe vak moet een aansluitprogramma gevolgd worden. Dit is slechts mogelijk bij een beperkt aantal vakken.

Het te volgen vakkenpakket moet aansluiten bij de vakken waarin examen is gedaan in 5 havo. De leerling moet verplicht wiskunde en Frans of Duits (2e moderne vreemde taal) opnemen in het profiel.

Overweeg je in 5 havo over te stappen naar het vwo? Meld je dan uiterlijk 1 februari aan bij één van de decanen.

Overzicht profielkeuze havo

Gemeenschappelijk deel

Nederlands	Engels of BE*	Maatschappijleer	CKV	LO
-------------------	----------------------	-------------------------	------------	-----------

Profieldeel

Cultuur & Maatschappij	Economie & Maatschappij	Natuur & Gezondheid	Natuur & Techniek
<ul style="list-style-type: none"> • Geschiedenis • Duits of Frans <p>1 vak kiezen uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muziek of KuBv <p>1 vak kiezen uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aardrijkskunde • Economie • Maatschappij- Wetenschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • Wiskunde A of B** • Geschiedenis • Economie <p>1 vak kiezen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aardrijkskunde • Bedrijfseconomie • Maatschappij- wetenschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • Wiskunde A of B** • Scheikunde • Biologie <p>1 vak kiezen uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aardrijkskunde • Natuurkunde • O&O*** 	<ul style="list-style-type: none"> • Wiskunde B* • Scheikunde • Natuurkunde <p>1 vak kiezen uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biologie • Informatica • O&O**

Vrije deel

1 (of 2) Examenvakken	1 (of 2) Examenvakken	1 (of 2) Examenvakken	1 (of 2) Examenvakken
<ul style="list-style-type: none"> • Geen Muziek • Geen KuBv • Geen Natuurkunde • Geen Scheikunde • Geen BSM 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen Scheikunde <p>Maximaal 1 vak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • BSM of KuBv of Muziek 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen Geschiedenis <p>Maximaal 1 vak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • BSM of KuBv of Muziek 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen Geschiedenis <p>Maximaal 1 vak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • BSM of KuBv of Muziek

Wiskunde B*

De keuze voor wiskunde B wordt alleen toegekend indien de leerling op het overgangsrapport van klas 3 voor wiskunde een 7,0 staat. Zo niet dan wordt de leerling geplaatst bij het vak wiskunde A.

Keuzes in het vrije deel

Je moet minimaal één vak in het vrije deel kiezen. Dit kan vrijwel ieder profielvak zijn dat jij nog niet hebt gekozen of het vak Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM). In de tabel (zie profieloverzicht) zie je welke keuzes er per profiel niet mogelijk zijn.

Het is belangrijk dat je bij het opgeven van de vakken in de vrije ruimte het vak dat je zeker in het rooster wilt als 1^e keuze opgeeft!!

Deze wordt (vrijwel) zeker toegekend. Het 2^e vak in de vrije ruimte wordt alleen toegekend als er ruimte is in het rooster en in de klas.

Onderzoek & Onderwerp (O&O)**

In de bovenbouw kan het vak O&O gekozen worden, dit vak sluit je naast een keuzeproject (havo 4) af met een examenopdracht, genaamd de Meesterproef (havo 5). Er is voor dit vak alleen een schoolexamen en geen centraal eindexamen. Naast de drie ingeroosterde lessen per week, heb je ook de gelegenheid om in de Technasiumwerkplaats te werken aan je project/ meesterproef. Leerlingen die het vak O&O met succes afronden, ontvangen een officieel Technasiumcertificaat.

Wat is het keuzeproject?

Je zoekt, met je groepje, voor het keuzeproject een opdrachtgever uit en formuleren zelf de opdracht of kiezen uit een aangeboden project. Als de opdracht goed is voorbereid en de opdrachtgever gaat akkoord, dan wordt de opdracht uitgevoerd.

Wat is de Meesterproef?

Het is het eindexamenproject van het vak O&O dat je in opdracht van een bedrijf of organisatie maakt. Je bent hier een heel schooljaar mee bezig. Als je de meesterproef hebt afgerond dan zorgt dat ook voor een goede aansluiting op een bèta -en techniekrichting binnen het HBO. De Meesterproef wordt meestal gecombineerd met het profielwerkstuk. Je hoeft daardoor niet naast je meesterproef nog een apart profielwerkstuk te maken. **Let op:** wanneer je O&O kiest start je met het profielwerkstuk op het moment dat je met de meesterproef in begint.

Regulier Engels of Business English***

Bij ons op Da Vinci College is er een keuze tussen twee verschillende vakken Engels: regulier Engels en BE. BE staat voor Business English en is voor leerlingen die goed zijn in Engels en geïnteresseerd en gemotiveerd zijn om de zakelijke kant op te gaan.

Tijdens deze lessen leer je het Engels dat je nodig hebt in het bedrijfsleven. Denk onder andere aan de specifieke termen en het taalgebruik om te onderhandelen, je ideeën te presenteren of zakelijke afspraken te maken. Ook culturele verschillen tussen jou en je zakelijke partners worden behandeld. Er wordt vooral aandacht besteed aan de communicatieve vaardigheden (luisteren, spreken en schrijven) en minder aan grammatica dan in de reguliere lessen Engels. Bij de keuze voor BE is het dus belangrijk dat je al een stevige grammaticale basis hebt!

BE wordt in 5 havo afgesloten met een Business English examen. Natuurlijk word je bij BE ook voorbereid op het landelijk examen Engels zoals dat ook voor de reguliere leerlingen Engels geldt.

Omdat steeds meer hbo-opleidingen geheel of gedeeltelijk in het Engels worden aangeboden heeft BE een meerwaarde, met name voor vervolgstudies met een economisch karakter. Ook kan het een pluspunt zijn bij aanmelding voor vervolgstudies met een decentrale selectie.

Reguliere- of niet TTO-leerlingen kunnen zich alleen inschrijven voor BE als zij zowel voor de luistertoets Engels, de leestoets Engels en het gemiddelde eindcijfer voor Engels minimaal een onafgeronde 7,0 of hoger behaald hebt of verwachten te behalen. Bovendien moet de huidige vakdocent een positief advies geven, waarbij ook instelling en werkhouding een rol zullen spelen. Na de overgangsvergadering van het huidige schooljaar wordt besloten of je inderdaad tot het BE-programma toegelaten wordt. Mocht dat niet het geval zijn dan zul je in een reguliere Engelse lesgroep geplaatst worden.

Ook voor de huidige 3 havo-tto leerlingen geldt dat er aan het eind van leerjaar 3 van een bovengemiddeld taalniveau mag worden uitgegaan. Voor de zekerheid adviseren wij hen ook om alleen voor BE te kiezen indien de leerling voor zowel de luistertoets Engels, de leestoets Engels en het gemiddelde eindcijfer minimaal een onafgeronde 7,0 of hoger gescoord heeft of verwacht te scoren in klas 3. Daarnaast is een sterke motivatie voor het vak Engels en de taal gewenst en ook de vaardigheid om zelfstandig en gedisciplineerd te kunnen werken.

Voor de huidige reguliere 3 havo leerlingen is het overstappen naar 4 havo BE geen geringe maar ook geen onmogelijke opgave. Als je voor het BE-programma kiest, krijg je vier uur Engels in het vierde leerjaar. Aan het programma BE zijn extra kosten verbonden.

Deze kosten betreffen examenkosten en eventuele extra leermiddelen. Deze kosten worden jaarlijks aangepast door Cambridge. Men moet rekening houden met een eenmalig

examenbedrag van ongeveer €250 en €300. Deze kosten zullen aan het begin van 5 havo BE in rekening worden gebracht.

Bij voldoende deelname wordt er in leerjaar 4 BE een studiereis aangeboden. De kosten voor deze reis bedragen ongeveer €500,-. Dit bedrag kan in drie termijnen worden voldaan. Deelname is vrijwillig doch wordt van harte aanbevolen.

Om een goed beeld te geven van wat het BE-programma daadwerkelijk inhoudt, zal er voor een niet-TTO leerlingen nog een korte voorlichting georganiseerd, wellicht in een les Engels, wellicht op een ander nader aan te geven moment en plaats.

Procedure bij toekenning van het tweede vak in het vrije deel

Leerlingen mogen een tweede vak kiezen in het vrije deel. Dit vak wordt alleen toegestaan als er ruimte is en als de leerling gemotiveerd is voor dit vak.

De procedure voor toekenning van het tweede vak in het vrije deel is als volgt:

- Alle cijfers van het eindrapport van klas 3 worden opgeteld (1 decimaal nauwkeurig).
- De leerlingen met het hoogste totaal worden als eerste geselecteerd.
- Komen er meer leerlingen met hetzelfde totaal in aanmerking voor een plaats, dan wordt er geloot.
- Uiterlijk 10 dagen na de laatste officiële schooldag worden de roosters voor het begin van het nieuwe schooljaar gepubliceerd in Zermelo. Hier kun je dus zien welke vakken zijn toegewezen.

Belangrijke data richting profielkeuze 2023/2024

Datum	
30 januari	Voorlichting ouders
26 januari t/m 2 februari	Toetsweek 2 Klas 1 t/m klas 6
Uiterlijk 16 februari	Deadline voorlopige profielkeuze
Vanaf 4 maart	Driehoeksgesprekken 2
Uiterlijk 15 maart	Deadline definitieve profielkeuze
Uiterlijk 10 werkdagen na de laatste schooldag	Rooster en toegewezen vakken zichtbaar in zermelo.

Welke opleidingen en beroepen passen het best bij een bepaald profiel?

Profiel Cultuur en Maatschappij

Het profiel Cultuur en Maatschappij is zeer geschikt voor opleidingen en beroepen in de kunst, in het onderwijs, in de sociale sector en in de communicatie. Bij kunst kun je denken aan een opleiding tot kunstenaar aan de hogeschool voor de kunsten, maar ook aan andere opleidingen waarbij je creatief moet zijn, zoals creatieve therapie. Voor de opleiding tot kunstenaar (b.v. schilder, beeldhouwer, modeontwerper, filmer, musicus) is de belangrijkste voorwaarde natuurlijk dat je talent hebt.

Maar binnen dit profiel kun je in een kunstvak je creativiteit verder ontwikkelen en kun je veel leren over het vak. Bij dit profiel passen ook heel goed de sociale opleidingen, zoals maatschappelijk werk en sociaalpedagogische hulpverlening. Het gaat om beroepen waarin je mensen bijstaat die maatschappelijk in nood zijn geraakt. Je praat met ze en probeert een oplossing te vinden voor de problemen. Ook personeelswerk kun je hierbij rekenen.

Voor beroepen in het onderwijs is dit profiel erg geschikt, al zal voor sommige opleidingen, zoals leraar in een exact vak, een ander profiel verplicht zijn. In het onderwijs ben je met jongeren en volwassenen bezig, je moet organiseren en je moet creatief zijn. En dat zijn allemaal zaken die in dit profiel aan de orde komen. Alle vakken van CM hebben met communicatie te maken: het overbrengen van informatie aan anderen. Daarom kun je met dit profiel ook goed

terecht in opleidingen in de sector communicatie. Denk aan opleidingen als journalistiek en voorlichting en communicatie.

Sectoren die goed bij Cultuur & Maatschappij passen:

Onderwijs, hulpverlening, communicatie, kunst.

Voorbeelden van beroepen die bij Cultuur & Maatschappij passen: Beeldend kunstenaar, leraar basisonderwijs, leraar voortgezet onderwijs, journalist, maatschappelijk werker, cultureel werker, musicus, toneelspeler, personeelswerker, museummedewerker, creatief therapeut.

Samengevat:

Cultuur en Maatschappij: werken met talen, inlevingsvermogen, met mensen willen praten, kunnen luisteren, sociaal betrokken zijn, maatschappelijke interesse hebben, artistiek bezig zijn, werken met media.

Profiel Economie en Maatschappij

Het profiel Economie en Maatschappij is heel geschikt voor degenen die in de richting van economie, handel, management, communicatie of toerisme verder willen gaan. Wat economie, handel en management betreft denk je bij dit profiel aan opleidingen als commerciële economie, bedrijfseconomie en management, economie en recht. Hbo-opleidingen in de richting van bestuur (meestal bij de overheid) en management (meestal bij het bedrijfsleven) zijn b.v. bestuurskunde en bedrijfskunde. Met EM ben je daar goed op voorbereid. Je moet bedenken dat je in EM meer met rekenen en onderzoeken bezig bent dan bij CM. Je zou voor dit profiel eigenlijk een beetje ondernemend moeten zijn en van organiseren moeten houden, want uiteindelijk is de kans groot dat je een leidende functie in het bedrijfsleven of bij de overheid krijgt.

Sectoren die goed bij Economie & Maatschappij passen:

Controle, handel, administratie, vervoer, communicatie, bestuur

Voorbeelden van beroepen die bij Economie & Maatschappij passen:

Bedrijfseconoom, administrateur, bestuurskundige, public-relations-officer, accountant, uitgever, journalist, personeelswerker, belastingconsulent, uitgever, hotelmanager, makelaar, touroperator, directeur reisbureau, leraar economie of aardrijkskunde.

Samengevat: adviseren op gebied van financiën, begrotingen opstellen/toelichten, leidinggeven en organiseren, kantoorwerk, zakelijke gesprekken voeren/onderhandelen, cijferwerk, in- en verkoop, marktonderzoek.

Profiel Natuur en Gezondheid

Dit profiel doe je als je belangstelling hebt voor mensen, dieren en planten. Bij 'belangstelling voor mensen' moet je dan in de eerste plaats denken aan de zorg voor de gezondheid. Met dit profiel kun je alle opleidingen op medisch gebied gaan doen zoals fysiotherapie, logopedie, verpleegkundige, diëtist.

Veel NG-ers zullen op een laboratorium terecht komen, b.v. bij een ziekenhuis. Daar doe je biologisch en chemisch onderzoek met behulp van apparatuur. Hier speelt het omgaan met mensen natuurlijk een minder belangrijke rol. Je moet dan wel erg precies zijn.

Ook voor de opleidingen die met dieren en planten te maken hebben, zit je goed met N&G. Denk aan agrarische richtingen als bos- en natuurbeheer, veehouderij, tuin- en landschapsinrichting, enz.

Verder is NG een goed profiel voor milieuoopleidingen. Verder horen de opleidingen op het gebied van voeding in dit rijtje thuis. Veel mogelijkheden dus, maar pas op: je moet wel met de exacte vakken uit de voeten kunnen, anders krijg je problemen.

Sectoren die goed bij Natuur en Gezondheid passen:

Gezondheidszorg, onderzoek, productie en techniek, agrarische sector, leefbaarheid en milieu

Voorbeelden van beroepen die bij Natuur & Gezondheid passen:

Fysiotherapeut, verpleegkundige, verloskundige, operatieassistent, diëtist, agrarisch voorlichter, landschapsarchitect, tuinarchitect, bosbouwkundige, laboratoriummedewerker, milieudeskundige.

Samengevat:

Natuur en Gezondheid: adviseren op gebied van gezondheid, natuur, milieu, voeding, landbouw/tuinbouw, interesse voor medisch, milieu, agrarisch; mensen helpen en verzorgen; onderzoek doen, problemen oplossen.

Profiel Natuur en Techniek

Natuur en Techniek is vooral bedoeld voor opleidingen waarin de exacte vakken een belangrijke rol spelen. Op het HBO staan alle technische en exacte opleidingen voor je open: elektrotechniek, bouwkunde, werktuigbouwkunde, weg- en waterbouwkunde, autotechniek, enz. Bij het werk komen veel berekeningen te pas en vaak is het belangrijk dat je ruimtelijk inzicht hebt. Ook met de computer moet je goed overweg kunnen. Ook laboratoriumwerk ligt in het verschiep, inclusief de meer technische richtingen als chemische technologie en biotechnologie.

Maar je hoeft echt niet een techneut te zijn om dit profiel te kiezen.

In de milieusector is werk te vinden en je kunt met NT ook alle opleidingen op het gebied van gezondheidszorg en landbouw en natuurlijke omgeving doen. Voor deze opleidingen is biologie aan te raden. Verder kun je denken aan opleidingen als informatica, verkeerskunde en verkeersvlieger.

Prima vooruitzichten dus, maar je moet wel behoorlijk goed zijn in de exacte vakken.

Sectoren die goed bij Natuur & Techniek passen:

Onderzoek, productie en techniek, leefbaarheid en milieu, communicatie

Voorbeelden van beroepen die bij Natuur & Techniek passen:

Scheikundig ingenieur, bouwkundige, milieutechnoloog, communicatiespecialist, landmeter, researchmedewerker, werktuigbouwkundige, computerdeskundige, vlieger, laboratoriummedewerker, elektronicus.

Samengevat: adviseren over natuur, techniek, milieu.

Interesse voor elektronica, machines, bouwkunde, elektriciteit, computers, hoe iets in elkaar zit, ontwerpen, rekenen en tekenen, stoffen onderzoeken, research.

Van havo naar hoger beroepsonderwijs

Van profiel naar studie

Bekijk welke profielen toegang geven tot welke studie. Voor sommige opleidingen zijn er naast het profiel aanvullende vakken nodig. Ook dit is terug te vinden.

Hoe werkt het schema?

In de eerste kolom staan de studies die kunnen worden gevolgd. De tweede kolom geeft per profiel aan of wel/geen toegang mogelijk is tot de studie of dat er een aanvullende eis is. Deze aanvullende eis wordt aangegeven met een code (letter + cijfer). In de laatste kolom staan de instellingen (hogescholen en universiteiten) waar de opleiding wordt aangeboden.

Legenda

	Dit vak is vereist voor deze studie
	Dit profiel geeft geen directe toegang tot deze studie
	Dit profiel geeft directe toegang tot deze studie
	Er is geen informatie beschikbaar
	Bij deze instelling geldt voor deze studie een numerus fixus
	Deze instelling hanteert afwijkende toelatingseisen voor deze studie
	Bij deze instelling geldt voor deze studie een numerus fixus en deze instelling hanteert afwijkende toelatingseisen voor deze studie

Aarde en Milieu

Volledig hbo studies die toegankelijk zijn met een havo-profiel

Studies	Instellingen die studies aanbieden																
	Van Hall Larenstein	Saxion	NHL Stenden	HZ University of Applied Scien...	Hogeschool Utrecht	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Leiden	Hogeschool Inholland	HAS green academy	Hanzehogeschool Groningen	HAN University of Applied Scie...	Avans Hogeschool	Aeres Hogeschool	Natuur en Techniek	Natuur en Gezondheid	Economie en Maatschappij	Cultuur en Maatschappij
Biologie en Medisch Laboratoriummond...														✓	✓	✓	✓
Bos- en Natuurbeheer														✓	✓	✓	✓
Dier- en Veehouderij														✓	✓	S1	✓
Dier- en Veehouderij Associate degree														✓	✓	S1	✓
Diermanagement														✓	✓	B7	✓
Diermanagement Associate degree														✓	✓	B7	✓
Educatie en Kennismanagement Groene...														✓	✓	✓	✓
Educatie en Kennismanagement... Associate degree														✓	✓	✓	✓
Food and Business														✓	✓	B3	✓
Food Commerce & Technology														✓	✓	A11	✓
Food Innovation														✓	✓	✓	✓
Forensisch Laboratoriumonderzoek														✓	✓	S5	S1
Geo Media & Design														✓	✓	A11	✓
International Development Management...														✓	✓	✓	✓
International Food & Agribusiness														✓	✓	A11	✓
Kust en Zee Management														✓	✓	A10	✓

Studies	Instellingen die studies aanbieden	Profielen													
		Natuur en Techniek	Natuur en Gezondheid	Economie en Maatschappij	Cultuur en Maatschappij										
Van Hall Larenstein															
Saxion															
NHL Stenden															
HZ University of Applied Scien...															
Hogeschool Utrecht															
Hogeschool Rotterdam															
Hogeschool Leiden															
Hogeschool Inholland															
HAS green academy															
Hanzehogeschool Groningen															
HAN University of Applied Scie...															
Avans Hogeschool															
Aeres Hogeschool															
Natuur en Techniek		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Natuur en Gezondheid		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Economie en Maatschappij		✓	✓	✓	✓	SI	SI	SI	✓	✓	✓	SI	SI	✓	✓
Cultuur en Maatschappij		✗	✗	E5	A11	?	✗	✗	✓	✓	A13	✗	✗	A11	✗
Land- en Watermanagement Associate degree															
Land- en Watermanagement															
Landscape and Environment Managemen...															
Management van de Leefomgeving															
Melkveehouderij Associate degree															
Milieukunde															
Toegepaste Biologie															
Tuin- en Landschapsinrichting															
Tuin- en Landschapsinrich... Associate degree															
Tuinbouw & Agribusiness															
Tuinbouw en Akkerbouw															
Tuinbouw en Akkerbouw Associate degree															
Tuinbouwmanagement Associate degree															
Voedingsmiddelentechnologie															
Watermanagement															

Exact en Informatica

Voitlig hbo studies die toegankleijk zijn met een havo profiel

Studies	Instellingen die studies aanbieden																	Profielen							
	Zuyd Hogeschool	Windesheim	Van Hall Larenstein	Saxion	NHL Stenden	HZ University of Applied Scien...	Hogeschool van Amsterdam	Hogeschool Utrecht	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Leiden	Hogeschool Inholland	Hanzehogeschool Groningen	HAN University of Applied Scie...	Global School for Entrepreneur...	Fontys Hogeschool	De Haagse Hogeschool	Christelijke Hogeschool Ede	Breda University of Applied Sc...	Avans+	Avans Hogeschool	Natuur en Techniek	Natuur en Gezondheid	Economie en Maatschappij	Cultuur en Maatschappij	
AD-ICT Associate degree																					✓	✓	✓	✓	
Applied Data Science & Artificial I...																						✓	AT1	✗	✓
Applied Science																						✓	✓	✗	✓
Bio-informatica																						AT2	✓	✗	✓
Biotechnologie																						✓	✓	✗	✓
Business IT & Management																						✓	✓	✗	✓
Chemie																						✗	✗	✓	✓
Chemische Technologie																						✓	✓	✗	✓
Cybersecurity Associate degree																						✓	✓	✓	✓
Data Analytics Associate degree																						✓	✓	✓	✓
Digital Transformation Management																						?	?	?	?
Forensisch Onderzoek																						✗	N12	✗	✓
Frontend Design & Develop... Associate degree																						✓	✓	✓	✓
HBO-ICT																						✓	✓	✓	✓
ICT Associate degree																						✓	✓	✓	✓
ICT Internet of Things Associate degree																						✓	✓	✓	✓

Cedrag en Maatschappij

volledig hbo studies die toegankelijk zijn met een havo-profiel

Studies	Instellingen die studies aanbieden																						
	Zuyd Hogeschool	Windsheim	Saxion	NHL Stenden	HZ University of Applied Scien..	Hogeschool Viaa	Hogeschool van Amsterdam	Hogeschool Utrecht	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Leiden	Hogeschool Inholland	HBO Drechtsteden	Hanzehogeschool Groningen	HAN University of Applied Scie..	Global School for Entrepreneur..	Fontys Hogeschool	De Haagse Hogeschool	Christelijke Hogeschool Ede	Capabel Hogeschool	Avans Hogeschool	ArtEZ University of the Arts		
Natuur en Techniek	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Natuur en Gezondheid	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Economie en Maatschappij	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Cultuur en Maatschappij	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	AT
Business Psychology		✓																					
Godsdienst-pastoraal Werk																							
Health & Social Work Associate degree																							
Human Resource Management																							
Human Resource Management Associate degree																							
Muziektherapie																							
Sociaal Financiële Dienst.. Associate degree																							
Sociaal Werk Associate degree																							
Sociaal Werk in de Zorg Associate degree																							
Sociaal-Juridische Dienstverlening																							
Social Work Associate degree																							
Social Work																							
Sport Associate degree																							
Sportkunde																							
SZ-Professional																							
Toegepaste Psychologie																							

Instellingen die studies aanbieden	Zuyd Hogeschool	☐
	Windesheim	☐
	Saxion	☐
	NHL Stenden	☐
	HZ University of Applied Scien...	☐
	Hogeschool Viaa	☐
	Hogeschool van Amsterdam	☐
	Hogeschool Utrecht	☐
	Hogeschool Rotterdam	☐
	Hogeschool Leiden	☐
	Hogeschool Inholland	☐
	HBO Drechtsteden	☐
	Hanzehogeschool Groningen	☐
	HAN University of Applied Scie...	☐
	Global School for Entrepreneur...	☐
	Fontys Hogeschool	☐
	De Haagse Hogeschool	☐
	Christelijke Hogeschool Ede	☐
	Capabel Hogeschool	☐
	Avans Hogeschool	☐
ArtEZ University of the Arts	☐	
Profielen	Natuur en Techniek	☒
	Natuur en Gezondheid	☒
	Economie en Maatschappij	☒
	Cultuur en Maatschappij	☒
Studies		Vaktherapie

Cezondheid

Volgt HBO studies die toegankelijk zijn met een havo-profiel

Studies	Instellingen die studies aanbieden																																																	
	Zuyd Hogeschool	Windesheim	THIM Hogeschool voor Fysiother...	Saxion	NHL Stenden	HZ University of Applied Scien...	Hogeschool Via	Hogeschool van Amsterdam	Hogeschool Utrecht	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Leiden	Hogeschool Inholland	Hanzehogeschool Groningen	HAN University of Applied Scie...	Fontys Hogeschool	De Haagse Hogeschool	Christelijke Hogeschool Ede	Capabel Hogeschool	Breederode Hogeschool	Avans+	Avans Hogeschool																													
Natuur en Techniek																																																		
Natuur en Gezondheid																																																		
Economie en Maatschappij																																																		
Cultuur en Maatschappij																																																		
Studies																																																		
Biomedische Technologie																																																		
Farmacologisch Consultant																																																		
Farmakunde																																																		
Gezondheid																																																		
Huidtherapie																																																		
Management in de Zorg																																																		
Medisch Beeldvormende en Radiother...																																																		
Medische Hulpverlening																																																		
Mens en Techniek																																																		
Mondzorgkunde																																																		
Opleiding Podotherapie																																																		
Opleiding tot Fysiotherapeut																																																		
Opleiding tot Oefentherapeut-Mensen...																																																		
Opleiding tot Verpleegkundige																																																		
Opleiding voor Ergotherapie																																																		
Opleiding voor Logopedie																																																		

Studies	Instellingen die studies aanbieden	Zuyd Hogeschool				NF			
		Windesheim			NF				
		THIM Hogeschool voor Fysiother...							
		Saxion							
		NHL Stenden							
		HZ University of Applied Scien...							
		Hogeschool Viaa							
		Hogeschool van Amsterdam							
		Hogeschool Utrecht	NF						
		Hogeschool Rotterdam					NF		
		Hogeschool Leiden							
		Hogeschool Inholland					NF		
		Hanzehogeschool Groningen							
		HAN University of Applied Scie...							
		Fontys Hogeschool							
		De Haagse Hogeschool							
		Christelijke Hogeschool Ede							
		Capabel Hogeschool							
		Breederode Hogeschool							
		Avans+							
Avans Hogeschool									
Profielen	Natuur en Techniek	✓	✓	✓	B7	?	✓	✓	
	Natuur en Gezondheid	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	
	Economie en Maatschappij	✓	✓	✓	B9	?	✓	✓	
	Cultuur en Maatschappij	A11	A11	✓	B10	?	✓	✓	
Studies	Optometrie								
	Orthoptie								
	Psychomotorische Therapie en Bewegi...								
	Verloskunde								
	Verpleegkunde								
Voeding en Diëtetiek									
Zorg en Technologie Associate degree									

Kunst en Cultuur

votijd hbo studies die toegankelijk zijn met een havo-profiel

Studies	Instellingen die studies aanbieden																			
	Zuyd Hogeschool	Saxion	NHL Stenden	Nederlandse Academie voor Beel...	Islamic University of Applied...	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Leiden	Hogeschool Inholland	Hogeschool der Kunsten Den Haa...	HKU	Hanzehogeschool Groningen	Gerrit Rietveld Academie	Fontys Hogeschool	Design Academy Eindhoven	Codarts Hogeschool voor de Kun...	Avans Hogeschool	ArtEZ University of the Arts	Artemis Academie	Amsterdamse Hogeschool voor de...	
Natuur en Techniek																				
Natuur en Gezondheid																				
Economie en Maatschappij																				
Cultuur en Maatschappij																				
Allround Styling																				
Archeologie																				
Arts & Crafts Associate degree																				
Autonome Beeldende Kunst																				
Bachelor of Cabaret																				
Beeldende Kunst en Vormgeving																				
Circus Arts																				
Cultureel Erfgoed																				
Dans Associate degree																				
Dans																				
Design Associate degree																				
Docent Beeldende Kunst en Vormgevin...																				
Docent Dans																				
Docent Muziek																				
Docent Theater																				
Electronic Music Associate degree																				

Instellingen die studies aanbieden	Zuyd Hogeschool				■						■			■			■	
	Saxion							■										■
	NHL Stenden																	
	Nederlandse Academie voor Beel...	■																■
	Islamic University of Applied...												■					
	Hogeschool Rotterdam																	■
	Hogeschool Leiden																	
	Hogeschool Inholland														■			
	Hogeschool der Kunsten Den Haa...																	■
	HKU											NF			■			■
	Hanzehogeschool Groningen													■	■			■
	Gerrit Rietveld Academie																	
	Fontys Hogeschool														■			■
	Design Academy Eindhoven																	■
	Codarts Hogeschool voor de Kun...														■			
	Avans Hogeschool																	■
	ArtEZ University of the Arts														■			■
	Artemis Academie																	■
Amsterdamse Hogeschool voor de...														■			■	
Profielen	Natuur en Techniek	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Natuur en Gezondheid	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Economie en Maatschappij	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Cultuur en Maatschappij	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Studies																		
Film en Audiovisuele Media																		
Film en Televisie																		
Interdisciplinary Arts																		
Interieurvormgever Associate degree																		
Interior Design & Styling																		
Islamitische Theologie																		
Klassiek Ballet Associate degree																		
Kunst en Economie																		
Muziek																		
Popular Culture																		
Technische Productie Associate degree																		
Theater																		
Toegepaste Fotografie en Beeldcommu...																		
Vormgeving																		

Onderwijs en Opvoeding

Veelgestelde HBO studies die toegankelijk zijn met een havo-profiel

Studies	Instellingen die studies aanbieden																										
	Zuyd Hogeschool	Windesheim	Thomas More Hogeschool	Saxion	NHL Stenden	Marnix Academie	Iselinge Hogeschool	HZ University of Applied Scien...	Hogeschool Viaa	Hogeschool van Amsterdam	Hogeschool Utrecht	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Leiden	Hogeschool KPZ	Hogeschool IPABO	Hogeschool Inholland	Hogeschool De Kempel	Hanzehogeschool Groningen	HAN University of Applied Scie...	Fontys Hogeschool	Driestar Hogeschool	De Haagse Hogeschool	Christelijke Hogeschool Ede	Avans Hogeschool	Aeres Hogeschool		
Docent en kernmanager Dienstverle...																											
Educatief Professional Be... Associate degree																											
International Teacher Education for...																											
Learning and Development in Organisa...																											
Leraar Nederlandse Ceberentaal (NCT...																											
Lerenopleiding 1e graad Lichamel...																											
Lerenopleiding 2e graad Aardrijks...																											
Lerenopleiding 2e graad Algemene...																											
Lerenopleiding 2e graad Bedrijfs...																											
Lerenopleiding 2e graad Biologie																											
Lerenopleiding 2e graad Consumpt...																											
Lerenopleiding 2e graad Duits																											
Lerenopleiding 2e graad Economie																											
Lerenopleiding 2e graad Engels																											
Lerenopleiding 2e graad Frans																											
Lerenopleiding 2e graad Fries																											
Profielen																											
Natuur en Techniek	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Natuur en Gezondheid	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Economie en Maatschappij	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Cultuur en Maatschappij	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

		Zuyd Hogeschool	Windesheim	Thomas More Hogeschool	Saxion	NHL Stenden	Marnix Academie	Iselinge Hogeschool	HZ University of Applied Scien...	Hogeschool Viaa	Hogeschool van Amsterdam	Hogeschool Utrecht	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Leiden	Hogeschool KPZ	Hogeschool IPABO	Hogeschool Inholland	Hogeschool De Kempel	Hanzehogeschool Groningen	HAN University of Applied Scie...	Fontys Hogeschool	Driestar Hogeschool	De Haagse Hogeschool	Christelijke Hogeschool Ede	Avans Hogeschool	Aeres Hogeschool		
Studies	Natuur en Techniek																											
	Natuur en Gezondheid	✓	✓	✓		✓	✓				✓	✓		✓	✓							✓	✓		✓			
	Economie en Maatschappij	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Cultuur en Maatschappij	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Lerarenopleiding 2e graad Geschiede...	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Gezondhei...	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Coodsdiens...	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Maatschap...	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Mens en T...	Al1																										
	Lerarenopleiding 2e graad Natuurkun...	N1	K15	K15																								
	Lerarenopleiding 2e graad Nederland...	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Omgangsku...	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Pedagogie...	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Scheikund...	S5	S1																									
	Lerarenopleiding 2e graad Spaans	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Techniek	✓																										
	Lerarenopleiding 2e graad Technisch...	Al1																										
	Lerarenopleiding 2e graad Wiskunde	B12	B12																									
	Lerarenopleiding Basisonderwijs	✓																										
	Ondervijsondersteuner Ce2... Associate degree	✓																										
	Ondervijsondersteuner Omg... Associate degree	✓																										

	Zuyd Hogeschool				
	Windesheim				■
	Thomas More Hogeschool				
	Saxion			■	
	NHL Stenden	■			
	Marnix Academie				
	Iselinge Hogeschool				
	HZ University of Applied Scien...	■			
	Hogeschool Viaa				
	Hogeschool van Amsterdam	■			
	Hogeschool Utrecht	■			■
	Hogeschool Rotterdam			■	
	Hogeschool Leiden				
	Hogeschool KPZ				
	Hogeschool IPABO			■	
	Hogeschool Inholland	■			
	Hogeschool De Kempel				
	Hanzehogeschool Groningen				
	HAN University of Applied Scie...	■			
	Fontys Hogeschool	■			
	Driestar Hogeschool				
	De Haagse Hogeschool	■			
	Christelijke Hogeschool Ede				
	Avans Hogeschool				
	Aeres Hogeschool				
Profielen	Natuur en Techniek	✓	✓	✓	✓
	Natuur en Gezondheid	✓	✓	✓	✓
	Economie en Maatschappij	✓	✓	✓	✓
	Cultuur en Maatschappij	✓	✓	✓	✓
Studies		Pedagogiek			
		Pedagogisch Educatief Pro... Associate degree			
		Pedagogisch Management Kinderopvang			
		Schriftloik, Associate degree			

Recht en Bestuur

Vol tijd HBO studies die toegankelijk zijn met een havo-profiel

Instellingen die studies aanbieden	Zuyd Hogeschool		■	
	Windesheim		■	
	Saxion	■	■	■
	NHL Stenden	■	■	■
	Hogeschool van Amsterdam	■	■	
	Hogeschool Utrecht		■	■
	Hogeschool Tio		■	
	Hogeschool Leiden		■	
	Hogeschool Inholland		■	■
	Hanzehogeschool Groningen		■	
	HAN University of Applied Scie...		■	
	Fontys Hogeschool		■	
	De Haagse Hogeschool	■	■	■
	Capabel Hogeschool		■	
	Avans Hogeschool	■	■	■
Profielen	Natuur en Techniek	✓	✓	✓
	Natuur en Gezondheid	✓	✓	✓
	Economie en Maatschappij	✓	✓	✓
	Cultuur en Maatschappij	✓	✓	✓
Studies	Bestuurskunde/Overheidsmanagement			
	HBO - Rechten			
	Integrale Veiligheidskunde			

Taal en Communicatie

Volgijd HBO-studies die toegankelijk zijn met een havo-profiel

Studies	Instellingen die studies aanbieden																					
	Zuyd Hogeschool	Wendesheim	The New School for Information...	Saxion	NHL Stenden	HZ University of Applied Scien...	Hogeschool van Amsterdam	Hogeschool Utrecht	Hogeschool Tio	Hogeschool Schoevers	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Leiden	Hogeschool Inholland	Hanzehogeschool Groningen	HAN University of Applied Scie...	Global School for Entrepreneur...	Fontys Hogeschool	De Haagse Hogeschool	Christelijke Hogeschool Ede	Breda University of Applied Sc...	Avans Hogeschool	
Profielen																						
Natuur en Techniek	✓	?		✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	VI
Natuur en Gezondheid	✓	?		✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	VI
Economie en Maatschappij	✓	?		✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	VI
Cultuur en Maatschappij	✓	?		✓	ATI	✓	✓	✓	?	✓	✓	ATI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ATI	✓	✓	✓
Communicatie Associate degree		✓																				
Communicatie																						
Communicatie en Organisatie																						
Communication and Multimedia Design																						
Creative Business																						
Creative Media																						
Creative Media Profession... Associate degree																						
Crossmediale Communicatie Associate degree																						
Digitale Techniek & Media Associate degree																						
Journalistiek																						
Marketing Communicatie																						
Online Contentcreator Associate degree																						
Smart Media Production Associate degree																						
Vertaalacademie																						

Techniek

Volledig HBO studies die toegankelijk zijn met een havo-profiel

Studies	Instellingen die studies aanbieden															
	Zuyd Hogeschool	Windesheim	Saxion	NHL Stenden	HZ University of Applied Scien..	Hogeschool van Amsterdam	Hogeschool Utrecht	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Inholland	HKU	Hanzehogeschool Groningen	HAN University of Applied Scie..	Fontys Hogeschool	De Haagse Hogeschool	Breda University of Applied Sc...	Avans Hogeschool
Natuur en Techniek	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Natuur en Gezondheid	NIZ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	NIZ	✓	NIZ	NIZ	AT1	AT1	✓
Economie en Maatschappij	BT7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Cultuur en Maatschappij	✗	✗	✗	✗	BT2	✗	AT1	✗	✗	AT1	✗	✗	✗	AT1	AT1	✗
Automotive																
Aviation																
Bouwkunde																
Bouwmanagement Associate degree																
Bouwtechnische Bedrijfskunde																
Built Environment Associate degree																
Built Environment																
Civiele Techniek																
Creative Media and Game Technologie..																
Elektrotechniek																
Embedded Systems Engineering																
Energietransitie Engineer Associate degree																
Engineering																
Engineering Associate degree																
Industrieel Product Ontwerpen																
Integraal Bouwmanagement Associate degree																

